

СЛОВА НА ДОРОГУ

Т. Шевченко

ДО МЕРТВИХ, І ЖИВИХ,
І НЕНАРОДЖЕНИХ...

вибір з творів

Ч2

З М І С Т

	Стор.
1/ Послання /Вюниша 1845/	3
2/ Кавказ /Порягінъ 1845/	9
3/ Чигирин /Москва 1844/	13
4/ Суботів /Миргород 1815/	15
5/ Пророк /Кос Арея 1848/	16
6/ Три думі /Миргород 1845/	17
7/ За бараком барак /Петербург 1847/	21

Тексти віршів подані на основі таких видань: Т.Беччанко ТВОРИ,
ред. Б.Лепкого, і ТАРАС ШЕВЧЕНКО - посне зібрання творів, вид.
Академії Наук УРСР, 1939.

Слова на дорогу

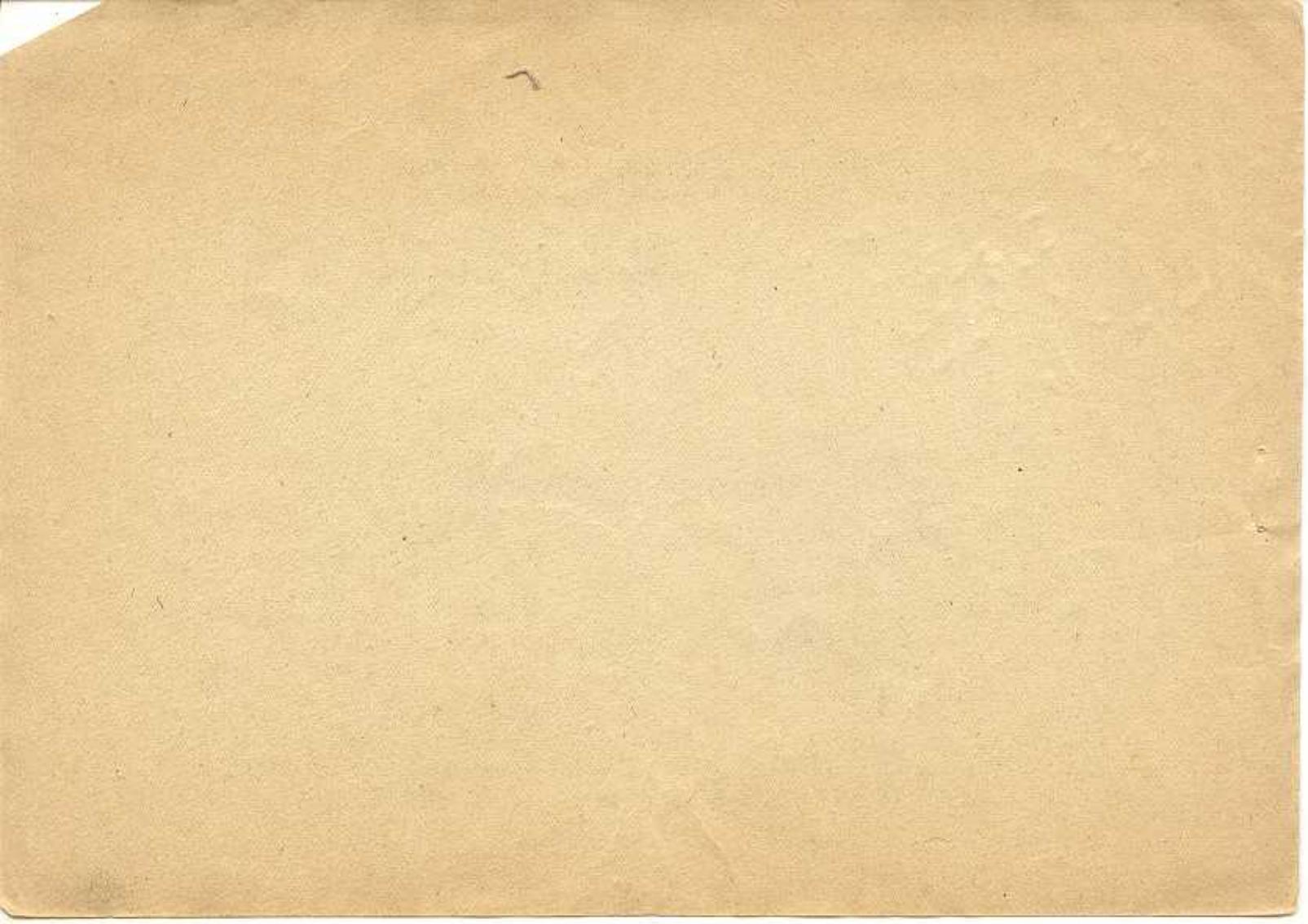
Т. Шевченко

ДО МЕРТВИХ, І ЖИВИХ, І НЕНАРОДЖЕНИХ...

Вибір з творів.

1945.

1.2.

І МЕРТВИМ, І ЖИЗИМ, І НЕНАРДЖЕНИМ
землякам моїм в Україні і не в Україні мов дружнєє посланіє

Аще кто речет, яко люблю Бога,
а брата своего ненавидит, лож есть.

Соборне посланіє апост. Іоанна,
гл.ІУ, ст.20.

І.

І світас, і смеркає,
День божий минає,
І знову люд потомлений,
І все спочиває.
Тільки я, мов окалнний,
І день і ніч плачу
На розпуттях велелюдних,
І ніхто не бачить,
І не бачить, і не знає -
Оглухи, не чують,
Кайданами міняються,
Правдою торгують.
І Господи зневажають,-
Людей запригають
В тяжкі ярма. Орють лихо,

Лихом засівають...
А що вродить? Побачите,
Які будуть книза:
Схаменіться, недолюдки,
Діти юродиві!
Подивітесь на рай тихий,
На свою Україну;
Полюбіте цирим серцем
Велику руїну!
Розкуйтесь, братайтесь!
У чужому краю
Не лукайте, не питайте
Того, що немає
І на неї, а не тілько
На чужому полі...

В своїй хаті - своя правда,
І сила, і воля!

Нема на світі України,
Немає другого Дніпра;
А ви престеся на чужину
Лукати доброго добра,
Добра святого, золі, - золі,
Братерства братнього...

Найшли,
Несли, несли з чужого поля
І в Україну принесли
Великих слів велику силу,
Та й більш нічого...

Ох, якби те сталося, юз ви не вертались,
Щоб там і зди зли, де ви поросли!
Не плакали б діти, мати б не ридала,
Не чули б у Бога валої хула.
І сонце не гріло б смердячого гною
На частій, широкій, на вольній землі.
І люди б не знали, що ви за орли,
І не покивали б на вас головою...

Схаменіться! Будьте люди,
Ло лихо вам буде.
Розкуються беззабаром
Заковані люди.

Кричите,
До Бога создав вас не на те,
Щоб ви насправді покланялись,
І лілитесь, як і хилялись!
І знову шкуру дерете
З братів нозрячих, гречкосімів,
І сонця правди дозрівати
В німецькі землі, у чужії,
Престеся знову.

Якби взять
І всю мізерію з собою,
Цілами крадене добро,
Тоді б остався сиротою
З святими горами Дніпра!

Частане суд! Заговорить
І Дніпро і гори,
І потече сто ріками
Кров у сине море

Дітей ваших... і не буде
Кому помогати.
Однурастися брат брата
І дитини мати;
І дим хмарою заступить
Сонце перед вами,
І навіки прокленеться
Своїми синами.
Умилтеся! Образ Божий
Багном не скверніте!

Не дуріте дітей ваших,
Го вони на світі
На те тільки, щоб панувати;
Бо невчене око
Загляне ім в саму душу
Глибоко, глибоко...
Дознаються небомаха,
Чи на вас чкура,
Та й засудять,- і премудрих
Немудрі одурятъ.

II.

Якби ви зчилисѧ так, як треба,
То й мудрість би була своя.
А то залізете на небо:
"І ми - не ми, і я - не я!
І все тё бачив, все те знаю:
Німєць ні пекла, зни раю,
Німєць Й Бога, тільки я,
Та куций німець узлуватий,
А більш нікого..."
- "Добре, брате!
По ж ти таке?"
- "Я не знаю -
Нехай німець скаже!"

Отак то ви навчаетесь
У чужому краю!
Німець скаже: "Ви моголи".
- "Моголи, моголи!"
Золотого Тамерлана
Онучата голі.
Німець скаже: "Ви слав'яни".
- "Слав'яни, слав'яни!"
Славних преділів великих
Превнуки погані!
І Коллара читаєте
З усієї сили,
І Шафарика, і Ганку,

І в'є слав'янсьціли
Так і претесь... і всі мови
Слав'янського люду -
Всі знасте, а своєї
Дасть Біг! - "Колись будем
І по своїому глаголати,
Як німець покаже,
А до того й історія
Нам нашу розкаже.
Стоді ми заходимось!"

Добре заходились
По німецькому показу
І заговорили
Так, що й німець не втіропа,
Учитель великий,
А не то, щоб прості люди.
А гвалту! А крику!
"І гармонія, і сила,
Музика, та й годі!
А історія! - Псема
Вольного народу!
По ті вимляни убогі!
Чорт-зна що - не Брути!
У нас Брути і Коклеси
Славні, незабуті!..
У нас всі виростала,

Дніпро умивалась,
У горах гори сла́га,
Степом укривалась!"
Крою вона умивалась,
А спала на купах,
На козацьких вольних трупах,
О радених трупах!
Подивіться лишень добрє,
Прочите знову
Тух славу. Та читайте
Од слова до слова,-
Не минайте ані титли,
Ніже тії коми,
Все розберіть... та й спитайте
"Ході собе: що ми?
Чи сини? Яких батьків?
Ким? За їс закуті?
То й побачите, що ось по

Вамі славні Брути:
Раби, підніжки, грязь Москви,
Важавське сміття ваші пани,
Поговельможній гетьмані.
Чого ж ви чванитеся, ви,
Сини сердшної України?
По добрі ходите в армі,
І е краге як батьки ходили?!

Не чваньтесь, з вас деруть рім'я,
А з іх, бувало, й лій топили!

Хоже, чванитесь, що братство
Віру заступило?
То Симоном, Трапезунтом
Галишки варило?
Правда!.. правда, наїдались
Л вам генер вадить.
І на Січі мудрий німець
Картонельку садить,
А ви іх купуєте,
Хоті на здоров'я
Та славите Запорожжя.

А чисю кров'ю
Ота земля напосна,
Бо картоплю родить,-
Вам байдуже. Аби добра
Булі для городу!
А чванитесь, що ми Польщу
Колись завалили!..
Правда ваша: Польща впала,
Та й вас роздавила.

Так от як кров свою лили
Батьки за Москву і Варшаву,
І нам, синам, передали
Свої кай зни, свою славу!

III.

Добородась Україна
До самого краю.
Людина чуя свої діти
І розшинають.
Замість пива праведну
Кров із ребор точать,-
Просвітити, кихутъ, хочуть
Материні очі
Современними огнями.
Повести за віком,

За німцями, недоріку,
Сліпув катіку.
Добра! Ведіть, показуйте,
Чехай стара мати
Навчається, як дітей тих
Нових доглядати!
Показуйте!.. за науку -
Не турбується, буде
Материна добра плата.
Розпадається луда

На очах ваших неситих,
Підбачите славу,
Живу славу ділів своїх
І батьків лукавих.
Учітесь, брати мої!
Думайте, читайте
І чухому научайтесь,-
Свого не пуряйтесь.
Бо хто матір забував,
Того Бог карає,
Того діти дураються,
В хату не пускають,
Чужі люди проганяють,
І немає злому
На всій землі безконечній
Веселого дому.

Я ридав, як згадав
Діла позабуті
Дідів наших. Тямкі діла!
Якби їх забути,
Я оддав би веселого
Віку половину.

Отака то наша слава,
Слава України...

Отак і у прочтайте,
Щоб на сонцім снілись
Всі неправди, щоб розкрилися
Високі могили
Перед вамиши опима,
Доб ви розпетали
Мучеників: кого, коли,
За що розпинали?..

Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата,-
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати.
Благословіть дітей своїх
Твердими руками,
І дітючок поцілуйте
Вольними устами!
І забудеться срамотня
Давня година,
І ожве добра слава,
Слава України,
І світ ясній, невечірній
Нові засіяє...

Обніміться ж, брати мої,
Молі вас, благаю!

КАЗКА З

/Іскренному моєму Якову де Бальмену/

"І то даст главі мої воду,
і очам моїм істочник слез,
і поплачуєш дель і ніщо побіснних".
Сремія, гл.ІХ, ст.І.

За горами гори, хмарами повиті,
Засіяні горем, кровю политі.

Споконвіку Прометея
Там орел карає,
По день божий довбє ребра
І серце розбиває.
Розбиває, та не вип'є
Живущої крові, —
Воно знову оживяє
І сміється знову.
Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля,
І неситий не зиоре
На дні моря поля,
Че скую душі живої
І слова живого.

Че иксесе слави Бога,
Великого Бога.

Не нам на про з тобою стати,
Не нам діла Твої судить!
Нам тільки плакать, плакать, плакать
І хліб насуний замісить
Кровавим потом і сльозами.
Кати знищаються над нами,
А правда наша пляна спить.
Коли вона прокинеться?
Коли одпочити
Ляжеш, Боже, утомлений,
І нам даси жити?
Ми віруєм Твоїй силі
І слову живому.

Встане правда, встане воля,
Т Тобі одному
Поклонятися всі язики
Вовкі і віки.

А покищо течуть ріки,
Кроваві ріки!...

---o---

За горами гори, хмарю повиті,
Засіяні горем, кровію политі.
Оtam то Милостиві Mi
Ненагодовану і голу,
Застукали сердешну волю
Ta й цькуємо...

Лягло кістями
Людей мунтрованих чимало.
A сліз? а крові?

Напоїть,
Всіх імператорів би стало
З дітьми і внуками, втопить
В сльозах удовіх.

A дівочих,
Пролитих нинком серед ночі!
A матеріних гарничих сліз!
A батькових, старих, кровевих?
Не ріки - море розлилось,
Огненнє море!...

Слава, слава!
Хортам, і гончим, і псарай.

I нашим батюшкам царям
Слава!

I вам слава, сині гори,
Кригови окуті.
I вам, лицарі велики,
Богом не забуті!
Ворітесь - поборете!
Вам Бог помагає;
За вас правда, за вас слава
I воля святая!

"Чучерк і сакля - все твое;
Воно не прощене Й не дане.
Ніхто й не візьме за своє,
Не поведе тебе в кайданах.
A в нас! - На те письменні ми,
Читаєм Божії глаголи,
I од глибокої тверди
Ta до гілісокого престола -
Усі ми в золоті - і голі.
Do нас в науку!

Ми навчим,
По чому хліб і сіль по чим...
Mi, крій на Boже, не погани,
Mi настоящі християни:
У нас і храми і ікони
I все добро - сам Бог у нас!

Нам тільки сакия очі коле;
Чого зважаєте у вас,
Не мами дана? Чом ми вам
Чучерк же пам та так не кинем,
Як ті? собаці? Й чом ли нам
Платити за сонце не повинні!
Та й тілько ж то!.. Ми не погани,
Ми настонці християни,
Ми малим сittі! - А зате,
Якби ви з чами подружили,
Багато дечому нагчались.
У нас же й жита, як на те:
Одна Сисір неісходима!
А тири? а лхуду? Що й лічить!
Од молдованина до Фіна
На всіх язиках все морчитъ...
Бо благоденствує!..

У нас
Святу біблію читає
Святий чернець, і научає,
Що пар вимісъ то свині пас
Та дружні жінку ваня до себе,
А друга вбив. Тенер на небі.
От сачите, як у нас
Сидить на небі! Ви ще темні,
Догматами не просвіщені,
У нас нагчаться!

В нас дери,

Дери та дай,
І просто в рай,
Хоч і рідно гесь забери!
У нас - чого то ми не вмієм?
І зорі лічим, гречку сієм,
Французів ласем. Продазм
Або у карты програэм
Людей, - не негрів, а таких,
Таки хрещених, - но простих.
Ми не гішпани! Криї нас, Боге,
Щоб крадене перекупать,
Як ті хиди. Ми по закону!..."
По закону апостола
Ви любите брата?
Суеслови, лицеміри,
Господом прокляті!
Ви любите на братові
Шкуру а не душу,
Та й дупите по закону:
Дочці за придане,
Балістрікові на кожушок,
Жінці на патинки,
Собі ж на те, що не знаєть
Ні діти, ні хічка!
За кого ж Ти розіп'яєся,
Христе, Сине Богий?
За нас добрих, чи за слово
Істини? чи, може,

Щоб ми з Тебе насміялись?
Воно є так і сталося.
Храми, каплиці, і ікони,
І ставники, і мірри дим,
І перед образом Твоїм
Неутомимі І поклони
За кражу, за війну, за кров.
Щоб братню кров пролити, просять,
А потім в дар Тобі приносять
З пожару вкрадений покров...
Просвітились!.. Та ще хочем
Других просвітити,

Сонце правди показати
Сліпим, бачиш, дітям.
Все показаєм, тільки дайте
Себе в руки взяти:
Як і тюрми мурувати,
Кайдани кувати,-
Як і носить! і як плести
Кнути уздоваті.-
Всьому навчим, тільки дайте
Свої сині гори,
Останній, бо взяли вже
І поле, і море!

— — —

І тебе загнали, мій друже єдиний,
Мій Якове любий!
Не за Україну,
А за її ката довелось пролить
Кров добру, не чорну. Довелось запити
З московської чаші московську отруту!
О, друже, мій добрій, друже незабутій!
Живою душою в Україні витай;
Літай з козаками понад берегами,
Розріті могили в степу назирай.
Заплач з козаками дрібними слізами,
І мене з неволі в степу виглядай!

Л покищо - мої думи,
Мое ляте горе
Сіяниму: нехай ростуть
Та з вітром говорять.
Вітер тихий з України
Лонесе з росою

Мої думи як до тебе!
Братньов слізозов
Ти, іх, друже, привітаєш,
Тихо прочитаєш,
І могили, степи, море,
І мене згадаєш.

ЧИГИРИН
/М.С.Лепкину /

Чигирине, Чигирине!
Все на світі гине,
І святая твоя слава,
Як пилика лине
За вітрами холодними,
В хмарі пропадає.
Над землею летять літа,
Дніпро висихає,
Розсипаються могили,
Високі могили,
Твоя слава, - і про тебе,
Старче малосилий,
Ніхто ж слова не промовить,

Ніхто ж не покаже,
Де ти стояв, чого стояв...
І на сміх не сваже!

За що боролись ми з лихами?
За що ми рівались з ордами?
За що скородили списами
Татарські ребра? Засівали,
І рудорю поливали...
І шаблями скородили.
Що ж на ниві уродило?
Уродила рута, рута,
Болі нашої отрута.

А я, вродливий, на твоїх руїнах
Марно слізози трачу. Заснула Україна.

Бур'яном укрилась, цвіллю зацвіла,
В калюжі, в болоті серце прогноїла
І в дупло холодне гадюк напустила,
А дітам надію в степу оддала.

А надію...

Вітер по полі розвів,
Хвиля морем рознесла.

Нехай же вітер все розносить
На неокраснім крилі!
Нехай же серце плаче, просить
Святої правди на землі!

Чигирине, Чигирине,
Мій друге єдиний!

Преслав еси степи, ліси
І всю Україну!

Спи ж, пісвіти! жидовою,
Поки сонце встане,

Поки тії недолітки
Підростуть - гетьмани.

Помолившись, і я б заснув,
Так думи прокляті

Рвуться душу запалити,
Серце розірвати.

Не рвіть, думи, не паліте!
Мо...е, верну знову

Мою правду безталанну,

Мое тихе слово.

Може, викую я з його
До старого плуга

Новий леміш і чересло,
І в тяжкі упруги,
Може, зорю переліг той,
А на перелозі...

Я засію мої слози,
Мої щирі слози.

Може, зійдуть і виростуть
Нескі оболюдні,

Розпанахають погане,
Гниле серце, трудне,

І вицідять сукровату
І наліютъ живої

Козацької тії крові,
Чистої, святої!

Може, може... а між тими

Між ножами рута
І барвінок розів'ється,

Мое слово тихе, сумне
Богоєзливі
Згадається, — і дівоче
Серце боязливі
Стрепенеться, як рибонька,
І мене зга... аз...

Слово мое, сльози мої,
Гаю ти мій, раз!
Спи, "игирине! Неха" гивуть
У ворога діти:
Спи, гетьмане, поки встане
Правда на сім світі!

СУБОТІВ

Стойть в селі Суботові
На горі високій
Домовина України,
Широка, глибока.
Ото церква Богданова;
Там то він молився,
Щоб москаль добром і лихом
З козаком ділився.
Мир душі твоїй, Богдане!
Не так воно стало:
Москалики, що заздріли
То все очухрали.
Могили вже розривають,
Та громей шукають;
Льохи твої розкопують
Та тебе ж і ляшуть,
Що й за труди не находять.

Стак то, Богдане!
Занапастив еси вбогу
Сироту Україну!
За те ж тобі така дяка...
Церкву-домовину
Нема кому полагодить!
На тій Україні,
На тій самій, що з тобою
Ляха задавила,
Байдарки Скатерини
Сараною сіли.

Стаке то, Зиновію,
Олексію друже.
Ти все оддав приятелям,
Лім і байдуже!
Кажуть, бачиш, по "все то те

Таки й було наше,
А що ми тільки наймали
Татарам на пашу
Та полякам".

Може й справді!
Нехай і так буде!
Так сміються ж з України
Сторонній люди...

Не смійтесь, чужі люди!
Церква-домовина
Розвалиться, а з-під неї
Встане Україна
І розвіс тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоліться на волі
Невольничі діти!

ПРОРОК

Неначе праведних дітей,
Господь, любя своїх людей,
Послав на землю Ім пророка -
Свою любов благовістить!
Святую правду возвістить!
Неначе наш Дніпро широкий,
Словці його лились, текли
І в серце падали глибоко!
Огнем невидимим пекли
Холодні душі.

Полюбили
Пророка люди, і молились
Чому, і сліззи, знай, лили.

А потім?.. Люди, род лукавий,
Господню святуу слову
Розтили... і чужим богам
Полерли хертуу. Смерзились!
І муза свята - горе вам! -
На стогнах каменем побили.
І праведно Господь великий,
Мов на звірій тих лютих, диких
Кайдані повелів куватъ,
Глибокі тюрми муруватъ,
І, роде лживий і жестокий! -
Вомісто кроткого пророка -
Царя вам позелів ізбрать!

ТРИ ДУШІ

/I. частина містерії "Великий Льох"/

Положил еси нас сосідом нашим
подряманіє й поруганіє суким окрест нас.
Положил еси нас в причту во язиціх, по-
ківанію глави в людіх.

Падом ХVІІІ. ст. 14-15.

Як скіг, три пташечки летіли
Через Суботове і сіли
На похиленому хресті
На сварій церкві.
Бог простить:
Ми тепер душі, а не люди!
А зідсіл видніше буде,

Як розкопувати льох.
Коли б вже лвидле розкопали,
Тоді б у рай нас повпускали.
Бо так сказав Петрові Бог:
"Тоді у рай їх повпускаю"
Як все москаль позабирає,
Як розкопа Великий льох".

Перша дула.

Як була я людиною,
То Присек звалась;
Ї отутечки родилась
Тут і виростала.
Стут, було, на цинтарі

Я з дітьми гуляю,
І з Мрусем гетьманенком
У піжмурки граем;
А гетьманша, було, вийде
Та і кликне в будинок,

Он де клуня. А там мені
І фіг і родзинок -
Всього мені понадає
І на руках носить...
А з гетьманом як приїдуть
Із Чигрина гості,
То це й шлють, було, зе мною.
Одягнути, обути,
І гетьман бере на руки,
Носить і цілус.
Отак то я в Суботові
Росла зиростала,
Як квіточка, і всі мене
Любили й вітали,
І нікому я нічого
Ніже злого слова
Не сказала.

Уродлива
Та і ще чорноброва!
Всі на мене залицялись
І сватати стали;
А у мене, як на тес,
Рушники вже ткалися.
От-от була б підавала,

Та лихо зустріло!
Вранці рано, в Пилипівку,
Якраз у неділю,
Побігла я за водоч.
Вже Й криниця тая
Засуналась і висохла!
А я все літаю...
Дивлюсь: гетьман, з старшинкою...
Я води набрала,
Та впovні шлях і перейшла,
А того й не знала,
Що він іхав в Переяслав
Москві присягати.
І вже ледве я, неледве
Донесла до хати
Оту воду...
Чом я з нею
Відер не побила:
Батька, матір, себе, брата,
Собак отруїла
Тою клятою водою!
От за що караюсь,
От за що мене, сестрички,
І в рай не пускають!

Дуга дуб

А мене, мої сестрички,
За тє не впустили,
Що цареві московському
Коня напоїла —
В Батурині, як він їхав
В Москву із Полтави.
Я була ще недоліток,
Як Батурин славний
Москва вночі запалила,
Чечеля убила,
І малого і старого
В Сейму потопила.
Я між трупами залялася
У самих палатах
Мазепиних... Коло мене
І сестра і мати
Зарізані, обнявшися,
Зо мною лежа я.
І насилу то, насилу
Мене одірвали
Од матері неживої.
То вже я просила
Московського капитана,
Щоб і мене вбили!
Ні, не вбили, а пустили
Москалям на грице.

Насилу я сковалася
На тім пожарищі.
Одна тільки я осталася
В Батурині хата.
І в тій хаті поставили
Царя чотувати.
Як вертався з-під Полтави.
Я ішла з водою
До хатини, а він мені
Махає рукою,
Каке коня напоїти.
А я я напоїла!
Я не знала, що я тяжко,
Тяжко согрішила.
Ледве я дійшла до хати,
На порозі впала...
Цар поїхав в Московшину,
Мене поховала
Та бабуся, що осталася
На тій покарині,
Та ще я мене привітала
В безверхі хатині.
А назавтра я вона змерла
І зотліла у хаті,
Бо нікому в Батурині
Було поховати.

Уже й хату розкидали
І сволок з словами
На вугілля попалили, -
А я над ярами
І степами козацькими
І досі літаю!

І за що мене карають,
Я й сама не знаю!
Мабуть за те, що всенкому
Служила, годила,
Що цареві московському
Коня напоїла".

Третя душа.

А я в Каневі родилася;
Ще й не говорила,
Мене мати ще сповиту
На руках носила,
Як іхала Катерина
В Канів по Дніпрові
А ми з матір'ю сиділи
На горі в діброві.
Я плакала; я не знаю,
Чи істи хотілось,
Чи, може, що в малень
На той час боліло?
Мене мати забавляла,
На Дніпр поглядала,
І галеру золоту
Мені показала,

Мов будинок. А в галері
Князі, і всі сили,
Воєводи, і між ними
Цариця сиділа.
Я глянула, усміхнулась -
Та й духу не стало!
І мати вмерла! В одній ямі
Обох поховали.
От за що, мої сестриці,
І тепер караюсь,
За що мене на митарстві
І досі непускають!
Чи я знала, ще сповита,
Що тая цариця -
Лютий ворог України,
Голодна вовчиця?

Смеркається. Полетим
Ночувати в Чуту.
Як що було робитися,
Відтіль буде чути!

Хомилуся, білесенькі,
Та ліс полетіли,
Где купочці на дубочку
Ночувати сіли.

За БАРКОМ байрак,
А там степ та могила.
Із могили козак
Встас сирій, похилий.
Встас сам уночі,
Где в степ, а Інучи
Співа, сумно співе.
— Наносили землі,
Та в ісому пішли.
І ніхто не згадав.
Нас тут триста, як скло,
Товариства лижло,
І земля не примас.
Як запроцав гетьман
У ярмо христяни.
Нас послав поганяти,
По своїй по землі

Свою кров розлили
І зарізали брата.
Кромі брата впились,
І отут полягли
У могилі заклтій ..
Та й замок, захуривсь
І на спис похиливсь,
Стан на самій могилі;
На Дніпро позирає,
Тільки плакав, ридав,
Сині хвилі голосили.
Без Дніпра, із села
Луне гасм гула,
Троті півні снівали.
Прорвалися козак,
Стрепчнувся байрак,
І могили застогнали.

